

Жадан І.І.
студент ФММ НТУУ «КПІ»
Круш П.В.
к.е.н., професор НТУУ «КПІ»

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

В роботі запропоновано модель реалізації інноваційних проектів з впровадження технологічних інновацій на промислових підприємствах України. Описано детально етапи виконання робіт, дано інтерпретацію процесів, що при цьому відбуваються.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний проект, інвестиційна діяльність, інвестиції, інноваційно-інвестиційний процес, інвестиційно-інноваційний проект, підприємство.

Вступ. Сучасна світова економіка характеризується підвищенням значення та ролі науково-технічного прогресу та інтелектуалізацією виробництва. На національних рівнях це сьогодні і визначає конкурентоспроможність економік.

У розвинених країнах на частку нових розробок, що втілюються в передових технологіях, припадає від 70 до 85% приросту ВВП, зростає внесок інноваційної складової. Вони концентрують понад 90% світового наукового потенціалу та контролюють 80% глобального ринку високих технологій.

Економічна ситуація в українській економіці, що склалася історично і має місце також і останнім часом, характеризується в цьому відношенні великим розривом між наукою і виробництвом.

Криза, що охопила практично всю світову систему, поставила зовсім українську економіку в положення аутсайдера.

Тому однією з найбільш актуальних проблем сучасної України є побудова інноваційної економіки. Очевидно, що місце нашої держави в світі безпосередньо залежить від того, чи зможемо ми подолати технологічне відставання від провідних країн.

Впровадження результатів наукових досліджень у виробництво, втілених у прогресивних, передових технологіях, нових засобах і предметах праці з поліпшеними якісними характеристиками, є ключовим фактором підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств, посилення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках і усередині країни.

Але інноваційна активність українських підприємств у даний час залишається вкрай низькою в порівнянні з високорозвиненими країнами. Вони, в основному, стурбовані насущними сьогоденними проблемами.

Також і наша наука має колосальні проблеми - інакше за її розробками стояла б черга. Тим не менш, в Україні є незатребуваний інтелектуальний потенціал, який можна і потрібно розвивати як бізнес.

Однак, такий складний час надає і нові можливості розвитку промисловості на базі інноваційно-інвестиційної активності.

Проблемою є те, що сучасне реформування економіки в країні відбувається при відсутності відпрацьованих механізмів підготовки та реалізації інноваційних проектів підприємств.

Розробкою науково-методичної бази управління та оцінювання інвестиційно-інноваційних проектів та їх реалізацією займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Альгін В., Балюк В., Гойко А., Козик В., Москвін В., Рімер М., Царьов В., Черваньов Д., Г. Р. Мітчел і В. Ф. Гамільтон та інші. Однак, ними не приділяється достатня увага практичній реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, особливостям механізмів їх впровадження в сучасних умовах.

Це викликає необхідність подальших досліджень з даного питання.

Постановка задачі. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розробка порядку (моделі) підготовки та реалізації інвестиційно-інноваційних проектів підприємства.

Методологічною і теоретичною базою дослідження є аналіз і синтез, системний підхід, спостереження, порівняння, деталізація, методи групування, логічного аналізу, узагальнення.

У процесі дослідження були вивчені наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань управління інвестиційною та інноваційною діяльністю підприємств, включаючи методи оцінки і прогнозування ефективності інвестиційних та інноваційних проектів. Поряд з цим, були вивчені нормативно-законодавчі акти, що регулюють інвестиційну та інноваційну діяльність підприємств.

Результати дослідження. Процеси реформування, що зараз декларуються і повинні бути характерними для сучасної української економіки, ставлять на перший план розвиток реального сектора економіки. А ось посилення його слід здійснювати через розвиток інноваційно-інвестиційного процесу.

Тут необхідно визначитися з сутністю інновацій, як базису інвестиційно-інноваційної діяльності.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» сутність понять «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційний проект» такі:

– інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

– інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

– інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції [1].

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність»:

– інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

– інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [2].

В цьому ж законі інноваційна діяльність визначається як одна із форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу і включає:

– випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології;

– прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;

– реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;

– фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;

– розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища.

Таким чином, інвестиційні і інноваційні процеси є взаємопов'язаними етапами однієї системи - впровадження інновацій в виробництво [3, 4, 5].

Уточнення поняття інвестиційно-інноваційної діяльності дозволить на мікрорівні обрати правильну модель розвитку підприємства-інноватора.

І тут важливо сформулювати порядок послідовних етапів, що складають процес підготовки та реалізації інновації в виробництво.

Спочатку необхідно розділити весь інноваційно-інвестиційний процес підприємства на дві фази: передінвестиційну та інвестиційну.

I. Перша фаза, в свою чергу містить такі етапи:

1. Формування інвестиційного задуму. Відправною точкою для початку цього процесу має служити виявлення проблем підприємства. Для цього періодично необхідно проводити своєрідну рентгенограму (діагностику) всіх сторін діяльності підприємства: атестацію продуктів, технологій і робочих місць, аналізувати ринок і канали розподілу.

Продуктом цього кроку є набір нововведень, розподілених у порядку пріоритету. Механізм побудови системи пріоритетів може мати різні варіанти.

2. Дослідження інноваційних можливостей [6, 7]. Цей етап включає:

- підготовку пропозицій з організаційно-правової форми реалізації проекту і складу учасників,
- вивчення прогнозів щодо інноваційного продукту (процесу),
- аналіз умов для втілення задуму,
- розробку концепції проекту,
- оцінку передбачуваного обсягу інвестицій за укрупненими нормативами і попередню оцінку їх комерційної ефективності, передпроектне обґрунтування інвестицій,
- вибір та погодження місця розміщення інноваційного об'єкта,
- підготовку контрактної документації на проектно-пошукові роботи,
- екологічне обґрунтування, експертизу і т.д.

Мета дослідження інноваційних можливостей - підготовка пропозиції для потенційного інвестора. Якщо потреби в інвесторах немає, і всі роботи проводяться за рахунок власних коштів, тоді приймається рішення про фінансування робіт з підготовки техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) проекту [8].

3. Етап ТЕО проекту передбачає:

- проведення повномасштабного маркетингового дослідження,
- підготовку програми випуску продукції (реалізації послуг),
- розробку технічних рішень, у тому числі генерального плану,
- інженерне забезпечення,
- заходи з охорони навколишнього середовища та цивільної оборони,
- опис організації будівництва,
- дані про необхідність в житлово-цивільному будівництві,
- опис системи управління підприємством, організації праці робітників і службовців,
- формування кошторисно-фінансової документації: оцінку витрат виробництва, розрахунок капітальних витрат, розрахунок річних надходжень від діяльності підприємств, розрахунок потреби в оборотному капіталі,
- проєктовані і рекомендовані джерела фінансування проекту (розрахунок),
- передбачувані потреби в іноземній валюті, умови інвестування,
- вибір конкретного інвестора, оформлення угоди,
- оцінку ризиків, пов'язаних із здійсненням проекту,
- планування термінів здійснення проекту,
- оцінку комерційної ефективності проекту (при використанні бюджетних інвестицій),
- формування умов припинення реалізації проекту.

При впровадженні великих комплексних нововведень доцільним буде проведення спеціального навчання для відповідальних виконавців - імітаційних управлінських ігор.

II. Інвестиційну фазу проекту можна розділити на стадії:

1. реалізації проекту:
 - проведення торгів,

– укладання контрактів, договорів на поставку обладнання, договорів на підрядні роботи, розробка планів.

У рамках комплексу з реалізації цілей організовується оперативне управління, здійснюється маневрування ресурсами.

2. «пуск» проекту:

- розробка плану реалізації проекту,
- розробка графіків та виконання робіт,
- моніторинг і контроль,
- коригування плану,
- оплата виконаних робіт.

3. завершення робіт по проекту:

- пусконалагоджувальні роботи,
- пуск об'єкта,
- експлуатація,
- моніторинг та аналіз економічних показників.

Проводиться розрахунок економічної ефективності нововведення, аналіз доступних ресурсів, складання звітів.

Таким чином, у роботі описана модель системи впровадження нововведень і дається інтерпретація досліджуваних процесів. Модель охоплює вузький діапазон впроваджувальних заходів, тому що розглядаються питання впровадження в межах підприємства.

Висновки. В результаті виконаних досліджень запропоновано модель реалізації інноваційних проектів з впровадження технологічних інновацій на промислових підприємствах України. Описано детально етапи виконання робіт, дано інтерпретацію процесів, що при цьому відбуваються. Така модель враховує сучасні умови, що склалися на підприємствах щодо стану основних фондів, наявності нормативно-правової бази, ін.

В подальшому доцільно виконати дослідження на предмет прийнятних методів прогнозу та оцінки ефективності інноваційних проектів підприємств, методів планування потреби та наявності ресурсів.

Перелік посилань

1. Україна. Закон. Про інноваційну діяльність: Прийнятий 4 лип. 2002 р. № 40-IV // Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – 145 с.

2. Україна. Кабінет Міністрів. Про заходи щодо підтримки інноваційно-інвестиційних проектів: Постанова. 5 серп. 2002 р. № 1106 // Офіційний вісник України. - 2002. – № 32. – 8 с

3. Андрейченко А. В. Інноваційна діяльність – суть, види, фактори. Інноваційна політика держави / А. В. Андрейченко // Вісник соціально-економічних досліджень: Зб. наук. пр. – Одеса, 2002. – Вип.13. – С.447-450.

4. Андрощук Г. Інноваційна діяльність в Україні: економічний механізм стимулювання / Андрощук Г. //Головний консультант Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України. / Інтелектуальна власність. - 2000. - № 12. - С.23 – 30.

5. Исследование сущности инновационного потенциала//Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 68. - Донецк, ДонНТУ, 2003. - с. 88-96.

6. Микитюк П. Інноваційний менеджмент/ Петро Микитюк // М-во освіти і науки України. - Київ: Центр навчальної літератури, 2007. - 399 с.

7. Скрипко, Т.О. Інноваційний менеджмент [Текст] : підручник / Т.О. Скрипко – Київ : Знання, 2011 – 423 с.

8. Харів П. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: монографія/ Петро Харів,; Тернопільська акад. народного госп.. - Тернопіль: Економічна думка, 2003. - 323 с.

Жадан И.И.
ФММ НТУУ «КПИ»

Круш П.В.
к.э.н., профессор НТУУ «КПИ»

ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ. МОДЕЛЬ ПОДГОТОВКИ И РЕАЛИЗАЦИИ

В работе предложена модель реализации инновационных проектов по внедрению технологических инноваций на промышленных предприятиях Украины. Подробно описаны этапы выполнения работ, дана интерпретация процессов, которые при этом происходят.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационный проект, инвестиционная деятельность, инвестиции, инновационно-инвестиционный процесс, инвестиционно-инновационный проект, предприятие.

Zhadan II
FMM NTUU «KPI»

Krush P.V.
candidate of economic sciences, professor NTUU «KPI»

INVESTMENT AND INNOVATION PROJECTS. MODEL OF PREPARATION AND IMPLEMENTATION

The paper presents a model of innovative projects' implementation with the introduction of technological innovations at industrial enterprises of Ukraine. The stages of job performance are described in details, there is the interpretation of the processes occurring at the same time.

Keywords: innovations, innovation activity, innovation project, investment activity, investments, innovation and investment process, investment and innovation project, the enterprise.
